

Nuorten hyvinvointiohjelman

Ratkaisuja nuorten mielenterveyskriisiin

mieli

MIELI ry kutsui syksyllä 2022 kaikki halukkaat mukaan valmistelemaan Nuorten hyvinvointiohjelmaa kolmeen avoimeen työpajaan ja ohjelmaluonnoksen kommentointikierrokselle. Takakanteen kirjatut 142 tahoa ovat antaneet asiantuntemustaan ohjelman valmisteluun, mutta yksittäinen organisaatio ei välttämättä allekirjoita kaikkia ohjelman toimenpiteitä. Lopullinen ohjelma on julkaistu vain MIELI ry:n nimissä. Lämmin kiitos kaikille osallistuneille!

Esipuhe

Nuorten hyvinvointi on polarisoitunut. Kriisien kasautuminen on kuormittanut nuorten hyvinvointia: voimme puhua jo mielenterveyskriisistä. Koronapandemia heikensi nuorten hyvinvointia, mutta pahoinvointi oli kasvussa jo ennen eristäytymisaikaa.

Kasautuneet ongelmat on ratkottava, mutta se ei yksin riitä. On puututtava pahoinvoinnin juurisyihin. Nuorten hyvinvointia tukevia ja syrjäytymistä ehkäiseviä päätöksiä tarvitaan välittömästi. Ilman hyvinvointia nuoria Suomella ei ole tulevaisuutta.

Kaikki politiikka on mielenterveyspolitiikkaa. Kaikilla politiikan sektoreilla tehdään päätöksiä, jotka vaikuttavat mielen-terveyteen. Siksi sekä nuorten hyvinvointia että mielenterveyskriisiä on katsottava kokonaisvaltaisesti, ja parempia päätöksiä tehtävä joka saralla.

Elinkelpoinen planeetta on nuorten hyvinvoinnin reunaehto. Luonnon monimuotoisuutta suojeleva ja ilmastokriisiä hillitsevä politiikka on avainasemassa nuorten hyvinvoinnin rakentamisessa.

Ekologisen kestävyuden lisäksi on vahvistettava sosiaalista kestävyttä. Yhdenvertainen ja oikeudenmukainen yhteiskunta takaa, että jokainen nuori saa olla oma itsensä.

Nuoruus on itseisarvoisesti tärkeä elämäsvaihe, jolle on oltava aikaa. Emme voi vaatia nuorilta kohtuuttomia. Kaikessa poliittisessa päätöksenteossa on huomioitava nuorten ikätaso ja kehitysvaihe. Suorituspainoiden kasaamisen sijaan yhteiskunnan on turvattava ihmisarvoisen elämän edellytykset, tuettava hyvinvoinnin rakentumisessa sekä kannustettava uteliaisuuteen, itsensä etsimiseen ja nuoruudesta nauttimiseen.

Nuorten hyvinvointiohjelma koostuu kahdeksasta teemasta, joissa on yhteensä yli 70 toimenpidettä 13–28-vuotiaiden nuorten hyvinvoinnin ja mielen terveyden vahvistamiseksi. Tavoitteemme on, että Nuorten hyvinvointiohjelma on osa Suomen seuraavaa hallitusohjelmaa.

MIELI ry:n Nuorten hyvinvointiohjelma

- 1. Kasvurauhaa tukeva koulutusjärjestelmä 6**
- 2. Riittävästi aikuisia kasvuympäristöihin 8**
- 3. Ihmisarvoinen ja mielekäs arki 10**
- 4. Elinkelpoinen maapallo hyvinvoinnin edellytyksenä 12**
- 5. Toimiva sosiaali- ja terveystalvvelujärjestelmä 14**
- 6. Mielenrerveyttä edistävä työelämä ... 16**
- 7. Oikeudenmukainen ja yhdenvertainen yhteiskunta 18**
- 8. Nuoret vaikuttajina 20**

A young man with blonde hair, wearing a blue hoodie, is leaning towards a young woman with long dark hair, wearing a black jacket. They are outdoors, with trees and foliage in the background. The man is looking at the woman, who has her hands clasped and is looking back at him.

1. Kasvurauhaa tukeva koulutusjärjestelmä

Riittävästi resursoitu koulutusjärjestelmä on hyvinvoivan ja turvallisen yhteiskunnan elinehto. Nuoret voivat paremmin koulutuspolulla, jolla on tukea, ohjausta ja oppimisen iloa niukkuuden ja kiireen sijaan.

Nuorten mielenterveyttä vahvistaa yhteiskunta, jossa suuria valintoja ei edellytetä tekemään liian aikaisin ja jossa on tilaa tehdä myös virheitä, muuttaa mieltään ja vaihtaa suuntaa. Suorituskeskeisyyden ihannoinnin sijaan yhteiskunnallisten rakenteiden on taattava nuorten oikeus kasvaa rauhassa.

Toimenpiteet

- ❑ Otetaan käyttöön kasvu- ja opiskelurauhaa tukeva opiskelusuojelun malli (vrt. työsuojelu), joka vahvistaa oppilaiden ja opiskelijoiden mielenterveyttä, edistää opiskelukykyä ja ehkäisee uupumusta. Opiskelusuojelu kattaa toimet, joilla järjestelmällisesti edistetään oppilaan tai opiskelijan psykososiaalista ja fyysistä hyvinvointia, turvataan riittävä lepo ja vapaa-aika sekä ehkäistään liiallista kuormittuneisuutta. Opiskelusuojelulla varmistetaan, että jokaisella on rauha kasvaa ja oppia turvallisessa ympäristössä ilman pelkoa häirinnästä tai muusta kouluväkivallasta. Opiskeluaikasuojelu (vrt. työaikasuojelu) tarkoittaa työmäärän rajaamista kohtuulliseksi. Tällä varmistetaan, että oppijalle jää riittävästi aikaa kasvamiseen, kehittymiseen ja olemiseen.
- ❑ Nostetaan koulutuksen perusrahoitusta kaikilla koulutusasteilla leikkauksia edeltäneelle tasolle indeksikorjattuna ja sitoudutaan pitämään tasosta kiinni yli hallituskausien. Korkeakoulujen uudet aloituspaikat resursoidaan täysimääräisesti lisäämällä perusrahoitusta.
- ❑ Lisätään korkeakoulujen rahoitusmalleihin opiskeluhyvinvointia mittaava indikaattori.
- ❑ Kehitetään korkeakoulujen opiskelijavalintaa vähemmän kuormittavaksi ja luovutaan ensikertalaisikiintiöstä. Varmistetaan, että korkeakoulutukseen pääsee jatkossakin erilaisia maksuttomia reittejä pitkin. Helpotetaan alanvaihtoa korkeakouluun pääsemisen jälkeen.
- ❑ Luodaan koko koulutuspolun kattava valtakunnallinen erityisopetuksen ja oppimisen tuen kehittämisohjelma. Turvataan inklusion toteuttamiselle riittävät resurssit.

2. Riittävästi aikuisia kasvuympäristöihin

Merkitykselliset ihmissuhteet ja kuulumisen tunne ovat olennaisia nuoren hyvinvoinnille. Rakenteelliset toimet, joilla tehdään tilaa yhteisöllisyyden luomiselle ja yksinäisyyden vähentämiselle vahvistavat nuorten mielenterveyttä. Nuorten kasvuympäristöissä on oltava riittävästi turvallisia aikuisia – niin ammattilaisia, vapaaehtoisia kuin vanhempia – joilla on aikaa ja osaamista kohdata nuoret ja tarjota tukea heidän kasvulleen ja ystävyysuhteiden muodostamiselle.

Toimenpiteet

- ❑ Varmistetaan, että kasvatusta- ja koulutusympäristöissä on riittävästi ammattitaitoisia aikuisia, joilla on aikaa ja osaamista kohdata nuoria. Henkilöstön hyvinvoinnista ja työssä jaksamisesta pidetään huolta ja sen kautta vaikutetaan myönteisesti myös oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointiin.
- ❑ Varmistetaan, että kaikilla nuorten kanssa toimivilla ammattilaisilla, harrastusohjaajilla ja muilla aikuisilla on riittävä mielenterveysosaaminen. Vahvistetaan nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten mielenterveys-, vuorovaikutus- ja tunnetaitojen opettamista, jotta he pystyvät tukemaan nuoria samojen taitojen oppimisessa ja resilienssin vahvistamisessa.
- ❑ Lisätään vanhemmuuden tukea, jotta huoltajat kykenevät olemaan nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukena. Vahvistetaan vanhempien mielenterveyttä ja huomioidaan nuorten perheet tai muut läheisyhteisöt kokonaisuutena.
- ❑ Toteutetaan valtakunnallinen nuorten mielenterveyden kehittämisohjelma. Ohjelmassa kehitetään nuorten arkiympäristöjä ja niiden toimintakulttuuria mielenterveyttä edistäviksi ja mielenterveysongelmia ennaltaehkäiseviksi. Ohjelmaa toteuttavat kunnat ja hyvinvointialueet poikkihallinnollisesti ja laajassa yhteistyössä. Kehittämisohjelman toimeenpanossa hyödynnetään kansallista mielenterveysstrategiaa.

3. Ihmisarvoinen ja mielekäs arki

Hyvän mielen terveyden pohja on yhteiskunta, joka mahdollistaa ihmisarvoisen, toimivan ja mielekkään arjen jokaiselle nuorelle. Erityisesti avainasemassa on riittävän toimeentulon takaaminen, sillä epävarma henkilökohtainen taloustilanne kuormittaa mielen terveyttä merkittävästi. Omaa elämää on helpompi rakentaa, kun monipuoliset mahdollisuudet on taattu taustasta riippumatta.

Toimenpiteet

- ❑ Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on oltava köyhyyden vähentäminen. Sosiaaliturvan on osaltaan mahdollistettava ihmisarvoinen elämä, joustettava erilaisten elämäntilanteiden mukaan sekä oltava kokonaisuutena yksinkertainen ja selkeä. Uudistuksessa on suunnattava kohti perustulon kaltaista mallia.
- ❑ Sosiaaliturvaa uudistettaessa toteutetaan eri mallien mielen terveysvaikutusten ennakoarviointi.
- ❑ Opintorahaa korotetaan sadalla eurolla, mikä vastaa tuen palauttamista edellisiä leikkauksia edeltäneelle tasolle. Opintotukikuukausien määrää kasvatetaan ja tuen kaksiportaisuus alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon välillä puretaan. Opintotuen lainapainotteisuutta vähennetään. Opintotuki siirretään sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen.
- ❑ Lisätään toimia nuorten velkaantumisen ehkäisemiseksi esimerkiksi lisäämällä toisen asteen opiskelijoiden talousneuvontaa, parantamalla asumisneuvonnan saatavuutta ja tiukentamalla kulutusluottojen sääntelyä. Kehitetään erityisesti nuorille suunnattuja velkasovittelu- ja velkajärjestelymuotoja. Korotetaan ulosoton suojaosuutta pysyvästi.
- ❑ Vähennetään köyhyyttä. Vahvistetaan tukea perheille, joihin toimeentulo-ongelmien lisäksi kasautuu muita ongelmia, tai joiden toimeentulo-ongelmat pitkittyvät.
- ❑ Nuorten asunnottomuutta vähennetään ja nuorten asumista tuetaan riittävästi. Vahvistetaan lakisääteistä asumisneuvontaa. Valtion tukemaa kohtuuhintaista asuntotuotantoa sekä erityisesti nuoriso- ja opiskelija-asuntojen tuotantoa lisätään. Nuorille tarjotaan erilaisia asumisvaihtoehtoja.
- ❑ Turvataan laadukas, terveellinen ja kasvispohjaisuutta painottava koulu- ja opiskeljaruokailu maksuttomana peruskoulussa ja toisella asteella sekä riittävällä ateriatuella korkeakouluissa.
- ❑ Taataan nuorille oikeus taiteen tekemiseen ja kokemiseen sekä kulttuuriin asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta.
- ❑ Kehitetään liikunnallista toimintakulttuuria oppilaitoksissa. Jatketaan valtakunnallisten Liikkuva koulu- ja Liikkuva opiskelu -ohjelmien toteuttamista ja vahvistetaan mielen terveyden edistämistä osana ohjelmien toteutusta.
- ❑ Jokaiselle nuorelle taataan vähintään yksi mieluisa harrastus. Harrastusten ohjaajien mielen terveysosaamista lisätään koulutuksilla esimerkiksi Harrastamisen Suomen mallin yhteydessä. Harrastamisen Suomen malli laajennetaan koskemaan toista astetta ja korkeakouluja.
- ❑ Taataan nuorten itsenäisen liikkumisen ja elinpiirin laajentamisen mahdollistava toimiva ja kohtuuhintainen joukkoliikenne kasvattamalla valtion rahoitusosuutta. Parannetaan kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä.

4. Elinkelpoinen maapallo hyvinvoinnin edellytyksenä

Luonnon monimuotoisuuden suojelu ja ilmaston lämpenemisen pysäyttäminen ovat nuorten hyvän mielenterveyden eksistentiaaliset reunaehdot. Kuolleella planeetalla ei ole hyvinvointia, kärsivällä planeetalla on vain heikkenevää hyvinvointia.

Ympäristöahdistusta vähennetään ja ympäristötoivoa luodaan parhaiten tekemällä sellaista politiikkaa, joka torjuu ilmastokriisiä ja luontokatoa mahdollisimman tehokkaasti, laajasti ja nopeasti. Tutkimustietoon nojaavia, kunnianhimoisempia päätöksiä on tehtävä välittömästi ja niiden toteutuksesta on pidettävä kiinni.

Toimenpiteet

- ❑ Luonnon itseisarvo huomioidaan kaikessa päätöksenteossa. Luonnonsuojelualueiden määrää lisätään. Suomen heikentyneitä ekosysteemejä ennallistetaan.
- ❑ Verotusta ja tukia muutetaan niin, että ne ohjaavat päästöjen vähentämiseen ja ympäristöstä huolehtimiseen.
- ❑ Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuonna 2035 ja hiilnegatiivisuuden mahdollisimman pian sen jälkeen.
- ❑ Siirrytään kestävien energianlähteiden käyttöön. Vähennetään kokonaiskulutusta.
- ❑ Suomi ajaa kunnianhimoista ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa myös Euroopan unionissa ja globaalilla tasolla.
- ❑ Lisätään nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan. Tuetaan sukupolvien välistä yhteistyötä.
- ❑ Tuetaan nuoria ilmasto- ja ympäristöahdistuksen käsittelyssä ja ympäristötoivon vahvistamisessa. Vahvistetaan nuorten kanssa toimivien ammattilaisten osaamista ympäristötunteiden käsittelyn ja resilienssin tukemisen osalta.

5. Toimiva sosiaali- ja terveystalvelujärjestelmä

Mielenterveyskriisin purkaminen vaatii sekä lisäresursseja että nykyisen sosiaali- ja terveystalvelujärjestelmän kehittämistä. Mikään määrä talveluja ei kuitenkaan auta, ellei pahoinvoinnin lisääntymistä ja syvenemistä saada pysäytettyä. Apua tarvitsevista on aina pidettävä huolta. Yleisellä tasolla painopiste on kuitenkin siirrettävä mielenterveyden edistämiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn myös talvelujärjestelmän sisällä. Mitä aiemmin apua saa, sitä vähemmän haasteet ehtivät kroonistua ja kasaantua.

Toimenpiteet

- ❑ Varmistetaan ennaltaehkäisevien, matalan kynnyksen talveluiden saavutettavuus nuorten arkiympäristöissä. Panostetaan valtakunnalliseen verkossa tarjottavaan ympärivuorokautiseen apuun, jota voi saada myös anonyymisti. Huolehditaan, että talvelupolut ovat nuorille selkeitä ja sujuvia eri talveluntarjoajista riippumatta.
- ❑ Vahvistetaan vanhemmuuden tukea erityisesti murrosikäisten vanhemmille ja nuorille vanhemmille osana sosiaali- ja terveydenhuollon talvelujärjestelmää, järjestökumppanuutta ja vertaistukea.
- ❑ Kolmannen sektorin toimintaedellytykset turvataan. Järjestöjen vahvuudet elämän mielekkyyden lisääjänä, yhteiskunnan kriittisten toimintojen ylläpitäjänä, kriisinkestävyuden vahvistajana ja talvelujärjestelmään kohdistuvan paineen keventäjänä tunnustetaan.
- ❑ Yhdenmukaistetaan terveydenhuoltolakia niin, että toisen asteen opiskelijahuollon lisäksi myös kouluterveydenhuollossa voidaan ennaltaehkäisyä lisäksi hoitaa mielenterveysongelmia.
- ❑ Vahvistetaan oppilas- ja opiskelijahuollon sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätön resursseja.
- ❑ Muutetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluhuolto lakisäätöiseksi.
- ❑ Varmistetaan, että myös koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten oikeus päästä oikea-aikaiseen mielenterveys- ja/tai päihdeperustaiseen hoitoon toteutuu.
- ❑ Säädetään kansalaisaloitteen mukainen terapiatakuu, jolla varmistetaan pääsy psykoterapiaan tai muuhun vaikuttavaan psykososiaaliseen hoitoon perusterveydenhuollossa kuukauden sisällä hoidon tarpeen havaitsemisesta. Kuntoutuspsykoterapia muutetaan maksuttomaksi alle 29-vuotiaille. Tuetaan terapiaa tarvitsevia sopivan terapeutin löytämisessä.
- ❑ Psykoterapeuttikoulutus muutetaan opiskelijalle maksuttomaksi toteuttamalla se jatkossa yliopistojen erikoistumiskoulutuksena.
- ❑ Nuorisopsykiatrian hoitojonot puretaan erikseen resursoiduin erityistoimin vuoteen 2025 mennessä.
- ❑ Ehkäistään pitkäjänteisesti nuorten itse-tuhoisuutta, itsemurhia ja päihdekuolemia sekä parannetaan niihin liittyvää seurantatietoa.
- ❑ Varmistetaan nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden yhdenvertainen saatavuus ja saumattomat talveluketjut. Päihdeongelma ei saa olla este mielenterveystalveluiden saamiselle tai päinvastoin.
- ❑ Vähennetään alkoholin kokonaiskulutusta sekä tupakan ja nikotiiniuotteiden käyttöä korottamalla verotusta. Säilytetään alkoholin ja rahapelaamisen yksinoikeusjärjestelmät.

6. Mielensterveyttä edistävä työelämä

Työelämän rakenteiden lainsäädännöstä toimintakulttuuriin on edistettävä mielensterveyttä. Nuorten huoliin työn kuormittavuudesta ja toimeentulon ennakoimattomuudesta täytyy vastata järjestelmätason muutoksilla. Työtä on voitava tehdä turvallisessa tilassa: kenenkään ei pidä joutua kohtaamaan epäasiallisuutta työelämässä.

Toimenpiteet

- ❑ Vähennetään nuorten mielensterveysperustaisia sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyseläkkeitä kehittämällä työelämää nuorten työkykyä ja mielensterveyttä vahvistavaksi sekä mielensterveysongelmia ehkäiseväksi. Vahvistetaan työyhteisöjen ja esihenkilöiden mielensterveysosaamista sekä otetaan käyttöön keinoja tukea nuoria työuran alussa.
- ❑ Muutetaan työturvallisuuslakia niin, että se huomioi psykososiaalisen kuormituksen ennaltaehkäisyä sekä henkisen työkyvyn ja mielensterveyden tukemisen. Tiukennetaan työturvallisuuslakiin kirjattua työnantajan velvollisuutta ennaltaehkäistä häirintää ja epäasiallista kohtelua sekä puuttua niihin.
- ❑ Vahvistetaan työterveyshuollon roolia edistävässä ja ennaltaehkäisevässä mielensterveystyössä sekä sisällytetään mielensterveyden tukeminen lakisäätöisiin työterveyspalveluihin. Monipuolistetaan työterveyshuollon psykososiaalisia palveluita, tuetaan erityisesti nuorten työkykyä.
- ❑ Työelämän on joustettava paremmin nuorten tarpeiden mukaan. Osatyökykyisyys mahdollistetaan ja työtä muokataan tarvittaessa työkykyä vastaavaksi, esimerkiksi osa-aikaisella työskentelyllä täydellä palkalla työkyvyn heikentyessä väliaikaisesti. Työntekijän oikeutta osasairauspäivärahaan laajennetaan.
- ❑ Työn tekemisen on oltava aina kannattavaa. Nuorille maksetaan työstä ja harjoittelusta riittävä palkka. Sosiaaliturvan on joustettava muuttuvien elämäntilanteiden mukaan.
- ❑ Lyhyissä peräkkäisissä työsuhteissa oleville nuorille taataan mahdollisuus riittävään lomaan esimerkiksi vuosilomapankin kautta.
- ❑ Edistetään nuorten työllisyyttä tarjoamalla neuvontaa ja tukea erilaisiin työn tekemisen muotoihin, kuten palkkatyöhön, yrittäjyyteen ja epätyypillisiin työsuhteisiin liittyen.

7. Oikeudenmukainen ja yhdenvertainen yhteiskunta

Ennakkoluulot, syrjintä ja väkivalta heikentävät hyvinvointia ja kuormittavat erityisesti erilaisiin vähemmistöihin kuuluvien nuorten mielenterveyttä. Moniperustaisen syrjinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen ja sen järjestelmällinen vähentäminen ovat tekoja nuorten paremman mielenterveyden puolesta. Nuorten on hyvä kasvaa ja elää ihmisoikeuksia arvostavassa, turvallisessa ja inhimillisessä yhteiskunnassa.

Toimenpiteet

- ❑ Nuoria kohdellaan yhdenvertaisesti suhteessa toisiinsa ja muihin ikäryhmiin.
- ❑ Ylisukupolvisen huono-osaisuuden ja mielen-terveysongelmien kasautumista vähennetään. Tuetaan haavoittuvassa tilanteessa ja syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja heidän perheitään kokonaisvaltaisesti eri palveluissa.
- ❑ Lisätään nuorten kanssa toimivien ymmärrystä sateenkaarevuudesta, inklusiivisesta seksuaalikasvatuksesta, vammaisuudesta, antirasismista ja erilaisista vähemmistöistä. Vahvistetaan nuorten kanssa työskentelevien taitoja kohdata nuoret syrjimättömästi ja yhdenvertaisesti.
- ❑ Nuorten kaikissa kasvu-, opiskelu- ja työympäristöissä huomioidaan kulttuurinen moninaisuus ja toteutetaan antirasistisia periaatteita. Rasisminvastaista toiminta-ohjelmaa jatketaan ja kehitetään ja sen toimeenpanoon ohjataan riittävät resurssit.
- ❑ Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ja romanien oikeudet kulttuurisena vähemmistönä tunnustetaan ja niiden toteutuminen varmistetaan. Saamelais- ja romaninuorten osallisuutta tuetaan ja heihin kohdistuvaa rasismia ja syrjintää vähennetään systemaattisesti.
- ❑ Luodaan sateenkaaripoliittinen ohjelma, jossa määritellään konkreettiset toimenpiteet sateenkaarinuorten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi sekä ohjelman koordinaatiovastuu ja resurssit.
- ❑ Translaki uudistetaan Oikeus olla -kansalaisaloitteen mukaiseksi. Suomessa otetaan käyttöön kolmas juridinen sukupuoli-merkintä.
- ❑ Kaikissa kasvu-, opiskelu- ja työympäristöissä huomioidaan vammaisuuden moninaisuus ja toteutetaan yhdenvertaisuuden periaatteita YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen mukaisesti. Ympäristöjen tosiasiallinen esteettömyys ja saavutettavuus varmistetaan.
- ❑ Poliisin sekä sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen moniammatillisena yhteistyönä toteutettavan Ankkuritoiminnan rahoitusta lisätään, jotta nuoren oireiluun tai pahoinvointiin pystytään puuttumaan yhden luukun periaatteella mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- ❑ Verkkoväkivaltaa ennaltaehkäistään velvoittamalla sosiaalisen median alustoja ja muita verkkoympäristöjä takaamaan turvallisemman tilan periaatteiden toteutuminen. Verkossa tapahtuvaan häirintään ja syrjintään puututaan systemaattisesti. Verkkoväkivaltaa kokeneiden tukea vahvistetaan.
- ❑ Ohjataan riittävästi resursseja seksuaali-, lähisuhde- ja katuväkivaltaa ehkäiseviin ja väkivaltaa kokeneiden palveluihin. Tunnistetaan väkivallan ja sen uhan vaikutukset mielenterveyteen sekä varmistetaan riittävä psykososiaalinen apu.
- ❑ Huumausainepoliittikkaa muutetaan niin, että huumeiden käyttöön puututaan ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon keinoin rikosoikeudellisten rangaistusten sijaan.

8. Nuoret vaikuttajina

Nuoret eivät ole pelkästään tulevaisuus, vaan täällä jo nyt. Aktiivinen kansalaisuus ja osallisuuden kokemus rakentavat hyvinvointia ja siksi on olennaista, että nuorten ääni kuuluu kaikessa päätöksenteossa. Tämän päivän politiikassa päätetään huomisen Suomen suunnasta, eikä sitä kohti voida kulkea ilman nuoria.

Toimenpiteet

- Nuoria kuullaan ja kuunnellaan ja he pääsevät vaikuttamaan kaikkeen heitä koskevaan päätöksentekoon. Jokaisen nuoren yhteiskunnallista osallistumista, osallisuutta ja kiinnittymistä tuetaan rakenteellisesti.
- Tunnistetaan kansalaisyhteiskunnan rooli hyvinvoinnin edistäjänä ja merkityksellisyys tuottajana sekä ongelmien ennaltaehkäisijänä ja toisaalta niissä kannattelevana tekijänä.
- Varmistetaan nuorisosalalle riittävä valtionrahoitus.
- Nuorisosalan osaamista hyödynnetään järjestelmällisesti nuorten mielenterveyden vahvistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä.
- Otetaan nuori- ja mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi järjestelmällisesti käyttöön kaikessa päätöksenteossa.
- Mielenterveyden vahvistaminen otetaan läpileikkaavaksi teemaksi valtion nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaan.

Nuorten hyvinvointiohjelmasta todellisuutta

Nuorten hyvinvoinnin ja mielenterveyden vahvistamisen on oltava Suomen kärkitavoite seuraavalla hallituskaudella. Inhimillisen kärsimyksen vähentäminen, nuorten oikeuksien toteutuminen ja maapallon tulevaisuutta tukeva politiikka luovat edellytyksiä hyvinvoinnille. Nuorten opiskelu-, työ- ja toimintakyky ovat paitsi itsessään äärettömän tärkeitä asioita, myös investointeja, joilla varmistamme hyvinvointivaltion tulevaisuuden.

Nuorten hyvinvointiohjelma vaatii rohkeita päätöksiä ja laadukasta toimeenpanoa. Näemme, että nuorten hyvinvointi on syytä sisällyttää hallitusohjelmaan omana teemakokonaisuutenaan.

Nuorten hyvinvointia on johdettava nuoria osallistaen valtakunnallisesti, kokonaisvaltaisesti ja kaikkia hallinnonaloja yhdistäen. Hyvinvointiohjelman johtamisessa on määriteltävä selkeästi tavoitteet, toimenpiteet, vastuut, roolit, resurssit, seuranta ja arviointi. Valtioneuvostossa on rakennettava selkeä koordinaatorakenne pääministerin alaisuuteen. Yhteiskunnan eri sektoreiden kiinnittäminen ohjelman toteutukseen on välttämätöntä.

Hyvinvointialueilla ja kunnilla on tärkeä tehtävä nuorten mielenterveyden vahvistamisessa, johon niitä on kannustettava ja tuettava. Nuorten hyvinvointiohjelman toimeenpanon täytyy yltää nuoreen ja hänen kasvuympäristöihinsä asti.

Vain yhdessä voimme ratkaista nuorten mielenterveyskriisin ja vahvistaa nuorten hyvinvointia.

Asiantuntemustaan Nuorten hyvinvointiohjelman valmisteluun ovat antaneet

Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området • Aivoliitto ry • A-klinikkasäätiö • Aseman Lapset ry • Barnvårdsföreningen i Finland r.f • Diak-ammattikorkeakoulu • Diakonissalaitos • Edulyzer Oy • Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry • Eläkevakuutusyhtiö Veritas • Elämän Akatemia Oy • Epilepsialiitto • Erialaisten oppijoiden liitto ry • Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry • Espoon kaupunki • Espoon steinerkoulu • Finlands Svenska Skolungdomsförbundet • Folkhälsans förbund rf • HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu • Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli • Helsingin yliopisto • HelsinkiMissio • HUS • Hyvän mielen talo ry • Ihmisoikeuskeskus • Ihmisoikeusliitto • Into ry – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry • Invalidiliitto ry • Irti Huumeista ry • Itsemurhien ehkäisykeskus • Jyväskylän ammattikorkeakoulu Jamk • Jyväskylän yliopisto • Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvi • Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT • Kauniaisten kaupunki • Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma • Keski-Suomen alueen nuorisopalvelut • Keski-Suomen hyvinvointialue • Kirkkohallitus • KoKoA – Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry • Kokoomusopiskelijat • Kriminaalihuollon tukisäätiö • Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry • Kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuuna • Kuntaliitto • Lappeenrannan kaupunki • Lapsiasiavaltuutetun toimisto • Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli • Lasten ja nuorten keskus • Liikkuva koulu-ohjelma, Opetushallitus • Länsirannikon koulutus Oy • Lääkäriliitto • Maailman onnellisin opiskelija -kurssi • Mannerheimin Lastensuojeluliitto • Mediakasvatusseura ry • Mielenterveyden keskusliitto • Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami • Mielenterveyspooli • Mielenterveystalo • MIELI Kriisikeskusverkosto • MIELI paikalliset jäsenyhdistykset • Moniheli Ry • Mty Etappi ry • Nuorisoasuntoliitto NAL ry • Nuorisokeskus Metsäkartano • Nuorten Akatemia • Nuorten mielenterveysseura Yeesi ry • Nuorten Suomi ry • Nuorten Ystävät ry • Nyyti ry • #NäeNepsey • ONIT Sport • Onni, Ohjaamojen psykososiaalinen tuki • Opetus- ja kulttuuriministeriö OKM • Opetusalan ammattijärjestö OAJ • Opetushallitus • Opiskelijoiden Liikuntaliitto • Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö • Osaamiskeskus Nuoska, Xamk/Juvenia • Pesäpuu ry • Pieksämäen kaupunki • Pielaveden 4H-yhdistys ry • PlusTerveys Lääkärit • Porvoon kaupunki • PSHP TAYS • Psykososiala förbundet • Päivikki ja Sakari Sohlbergin säätiö • Pöytyän kunta • Saamelaiskäräjät • SAK ry • Salon kaupunki • SASKY Koulutuskuntayhtymä • Sekasin kollektiivi • Seta ry • Sosiaali- ja terveysministeriö • SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry • STTK-Opiskelijat • Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry • Suomen Ammattiin Opiskelevien liitto – SAKKI ry • Suomen Humanistinen Ammattikorkeakoulu Oy • Suomen Icehearts ry • Suomen Kuntaliitto • Suomen Kuntoutusyrittäjät • Suomen Lukiolaisten Liitto • Suomen musiikkiterapiayhdistys ry • Suomen NMKY:n Liitto • Suomen nuorisotalon kattojärjestö Allianssi ry • Suomen nuorisokeskusyhdistys ry • Suomen Nuorisosirkusliitto ry • Suomen Olympiakomitea • Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry • Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry • Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry • Punaisen Ristin Nuorten turvatalo • Suomen UNICEF ry • Suomen Valmentajat ry • Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry • Suomen Yrittäjät • Syömishäiriöliitto – SYLI ry • Takuusäätiö • Tampereen kaupunki • Tampereen yliopisto • Tekniikan Akateemiset • Terveyden ja hyvinvoinnin laitos • Trasek ry • Tuki- ja liikuntaelinliitto Tule ry • Turun ammattikorkeakoulu • Turun Ohjaamo • Turun yliopisto • Työ- ja elinkeinoministeriö • UKK-instituutti • Valtion liikuntaneuvosto • Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö Vamlas • Vantaan kaupunki • Varsinais-Suomen alueellisen nuorisotyön koordinointi • Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry • Varsinais-Suomen mielenterveysomaiset – FinFami ry • Väestöliitto ry • Yhteiset Lapsemme ry • Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS • Y-Säätiö • Åbo Akademi